

Újraértelmezik a „formatervezési minta” és a „termék” fogalmát

Az Európai Bizottság régóta várt formatervezési mintákra vonatkozó irányelv és rendelet tervezete számos fontos újítást tartalmaz, amelyek a korábbi szerzői jogi és védjegyreformhoz hasonlóan követik az Európai Bíróság esetjogát, másrészt reflektálnak a technológia gyors fejlődésének következtében (például 3D nyomtatás, metaverzum) megjelenő kihívásokra.

Ennek jegyében a rendelet tervezete **bővíti a „formatervezési minta” és a „termék” fogalmát** tekintettel a 3D nyomtatás megjelenésére és a metaverzum jelentette technológiai kihívásokra. Az új definíció szerint a „formatervezési minta” magában foglalja az egyes elemek elmozdítását, átalakítását továbbá bármilyen más animációját, amely hozzájárulhat a minta megjelenéséhez, különösen a fizikai tárgyban nem megtestesülő, digitális formák esetében.

A termék fogalmának új meghatározása a számítógépes programokon túl kiterjed minden ipari vagy kézműves árucikkre, függetlenül attól, hogy fizikai tárgyban, vagy digitális formában valósul meg. Ez az új meghatározás lehetővé teszi például a 3D CAD fájlok terfvédelmét (amely a 3D modell nyomtatásához szükséges) vagy a metaverzum virtuális terveinek védelmét is. Az irányelvtervezet és a rendelettervezet is kifejezetten elismeri, hogy a grafikus felhasználói felületek és a belső környezetek (például az üzletek belső terei) alkalmasak a formatervezési mintaoltalomra.

A jelenleg hatályban lévő uniós formatervezési jogszabályok előírják, hogy az összetett termékek alkotórészeinek a normál használat során is láthatónak kell lenniük ahhoz, hogy alkalmasak legyenek a formatervezési mintaoltalomra. Ahogy több esetben megfigyelhető, az uniós jogalkotó ebben az esetben is az Európai Bíróság gyakorlatát vette figyelembe, ugyanis az EUB korábban több jogesetben kimondta, hogy a formatervezésiminta-oltalom lényeges jellemzője, hogy a formatervezési minta valamely jellemzője látható. Hasonló logika mentén mondta ki korábban az Európai Törvényszék is, hogy a süteményben lévő csokoládé töltelék nem részesülhet formatervezési mintaoltalomban, mivel nem látható.

A jogalkotási tervezet ehhez képest elveti az általános láthatósági követelményt, így a formatervezési minta jellemzőinek nem kell egy adott időpontban láthatónak lenniük ahhoz, hogy részesüljenek a mintaoltalomból. A láthatóság azonban kötelező a lajstromozási kérelemben, miután a mintaoltalom csak a lajstromozott formatervezési mintának azon megjelenési jellemzőire vonatkozik, amelyek láthatóan szerepelnek a lajstromozási kérelemben.

A tervezet javítási záradékot tartalmaz a pótalkatrészekre. A javítási záradék értelmében nem részesülnek mintaoltalomban azok az alkatrészek, amelyek megjelenése az érintett összetett termék megjelenésétől függ (az ún. formafüggő pótalkatrészek). A javítási záradék csak akkor használható fel a bitorlási keresetekkel szembeni védelemként, ha a fogyasztók megfelelő tájékoztatást kaptak az összetett termék javításához használandó termék származásáról, amely rendelkezésen ugyancsak az EUB joggyakorlat hatása érzékelhető.

A fogalommeghatározások felülvizsgálata mellett a jogalkotási tervezet **új kizárólagos jogot** vezet be a jogsértő 3D nyomtatás elleni küzdelem jegyében. Ennek megfelelően a jogszabálytervezet előírja, hogy a formatervezési mintát rögzítő adathordozó vagy szoftver létrehozása, letöltése, másolása és megosztása vagy mások részére történő terjesztése mások számára abból a célból, hogy lehetővé tegyék olyan termék létrehozatalát, amelybe a formatervezési mintát beépítik vagy amelyre alkalmazzák, a jogosult engedélyéhez kötött. Az új szabályozás a 3D-modellek készítőire, közvetítőire, például 3D-

nyomtató online platformokra és végfelhasználókra egyaránt vonatkozik. Mentésülnek ugyanakkor bizonyos felhasználások, például a magáncélú és nem kereskedelmi célú cselekmények miatt.

A tervezet új, kizárólagos fellépési jogot is bevezet a tranzitárúk vonatkozásában. A jogosult a formatervezési mintaoltalmi jogait érvényesítheti olyan jogsértő árukkal szemben, amelyeket nem bocsátottak szabad forgalomba az EU-ban (azaz tranzit területen, raktárban tárolják vagy kikötőben átrakodják). Ez azt jelenti, hogy az uniós formatervezési minta alapján olyan jogsértő árukkal szemben lehet fellépni, amelyek nem uniós országból származnak és a rendeltetési helyük sem uniós ország. A védjegyekre vonatkozó hasonló rendelkezéseket (amelyek ugyancsak EUB joggyakorlat alapján kerültek kodifikálásra), a jogirodalomban sok bírálat érte, miután azok potenciálisan sértik a tranzit szabadságát és akadályozzák a nemzetközi kereskedelmet.

Az irányelvtervezet előírja az EU-tagállamok számára, hogy a nemzeti formatervezési minták tekintetében közigazgatási törlési eljárást indítsanak. Ez azt jelenti, hogy a formatervezési minta érvényességét először a tagállami szellemi tulajdoni hivatal előtt kell megtámadni, és csak ennek a döntésével szemben lehet bírósághoz fordulni. Hasonló rendelkezést vezetett be korábban az uniós védjegy irányelv is.

A formatervezési minta és a szerzői jogi védelem kombinálhatóságának elvét fenntartja a tervezet. Kifejezetten említést tesz arról, hogy a kombinálhatóság egyetlen feltétele a szerzői jogi követelmények teljesülése, amely ugyancsak az EUB joggyakorlat hatásának tekinthető.

Az Európai Bizottság formatervezési mintákról szóló rendelettervezete és irányelvtervezete jelenleg a Tanács és az Európai Parlament előtt van, várhatóan jövőre kerül elfogadásra.